

RES/RE 2025-2028 lisataotlus: andmepõhise intelligentse kohtuinfosüsteemi (KIS_{AI}) ettevalmistustööd

Riigikohus taotleb aastateks 2025-2026 ühekordseid vahendeid andmepõhise intelligentse kohtuinfosüsteemi (KIS_{AI}) ettevalmistustöödeks järgnevalt:

	2025 (EUR)	2026 (EUR)	2027 (EUR)	2028 (EUR)	Kokku (EUR)
Andmepõhise intelligentne kohtuinfosüsteemi (KIS_{AI}) ettevalmistustööd	140 490	140 490	0	0	280 980

Eesti kohtud kasutavad alates 2017. aastast, mil I ja II kohtuastmes kasutusel olnud kohtuinfosüsteemi võttis kasutusele ka Riigikohus, ühtset kohtuinfosüsteemi (KIS). Kuni 2017. aastani kasutas Riigikohus oma infosüsteemi. Praeguse infosüsteemi näol, vaatamata pidevatele, sageli ka edukatele püüdlustele seda arendada (selgesti eristuvad versioonid KIS ja KIS2, pärast KIS2 arendustes eelmisest pigem selge erinevusega uusversioon puudub), on tegemist lõppkokkuvõtteks oma võimekuse piiridel oleva lahendusega. Selle kõige suuremaks puudujäägiks on dokumendipõhine loogika – kohtu tööprotsessid, mis algusaastatel olidki organiseeritud paberdokumentatsioonil ja -ringlusel, on asendunud valdavalt elektroonilise dokumentatsiooniga ja -ringlusega. Olemasolev kohtuinfosüsteem praktiliselt ei loo lisaväärtust, (ka) sel põhjusel on kohtu põhiprotsessid jätkuvalt väga inimressursikesksed. See omakorda tähendab ebaefektiivsust, aga ka ebaproportsionaalselt suurt hulka toetavaid teenuseid ja mittejuriidilise kvalifikatsiooniga tööjõudu.

Kohtute uue arengukavaga, mille väljatöötamist korraldab Riigikohus, on seatud sihiks 2030. aastaks üle minna andmepõhisele menetlus- ja töökorraldusele õigusemõistmises, milleks tuleb kasutusele võtta ka selliseid tööprotsesse toetav uus elektrooniline töövahend. Alates menetlusosalisest peab suhtlus kohtuga olema andmepõhine. Sellise töövahendi üks olulisemaid ülesandeid on õigusemõistmiseks lisaväärtuse loomine andmetöötluse ja selle põhjal konkreetse kohtuasja lahendamist abistavate analüüside, kokkuvõtete, üldistuste, varasema praktikaga võrdluste jmt genereerimisega. Kohtunik peab saama sellist tuge mitte abstraktselt, vaid konkreetselt iga tema poolt läbi viidud menetluse vajadusi arvestavalt. Selle tulemusena on oodatav nii inimtöö mahu, kui selleks kuluva aja vähenemine kohtuniku otsuste eelselt - nii menetlusliku vahe- kui ka asja lahendava lõppotsuse vaates. Kohtumenetluse kvaliteet tõuseb, kohtumenetlus muutub oluliselt kiiremaks, selle kuluefektiivsus paraneb tuntavalt, mitte üksnes kohtu korralduse eest vastutavale riigile, vaid ka kõigile teistele õigusemõistmisega seotud isikutele.

2025. ja 2026. aastaks on seatud eesmärgiks kokku leppida tuleviku andmepõhised õigusemõistmise tööprotsessid ja andmemudel kohtusüsteemi piires, aga samuti menetlusosalise (füüsiline ja juriidiline isik) komponent ning minimaalselt kirjeldada nõuded õigusemõistmisega seotud teistele põhitegutsejatele (prokuratuur, advokatuur jt). Samuti koostada lähteülesanne uue infosüsteemi hankeks. 2025. ja 2026. aasta eesmärkide saavutamiseks on kavandatud vahendid kuni 1000 / inimtöötundi / aastas töö eest tasustamiseks (keskmine tasumäär 70 + maksukulu / töötund, kokku 93 660 eurot) ja kuni 46 830 euro piires muid kulusid (töötoad, teiste riikide praktikast õppimine jmt).